

Az elé az alternatíva elé vagyunk állítva, hogy válasszunk két nagy párt között. Az egyik a 67-es alapon állva akarja elérni, megalkotni az egységes magyar nyelvű, magyar nemzeti államot, a másik pedig a teljes függetlenség álláspontján állva akarja azt megvalósítani. E kérdésben bátor vagyok kockáztatni azon állítást, hogy az államnak közérdekét egyetlenegy párt sem képviseli, hanem mi képviseljük. (*Nagy zaj és derűtség a baloldalon. Elnök csenget.*)

Egy hang (balról): Bécsnek beszél!

Vlád Aurél: Bocsnatot kérek, a mi álláspontunk nem akar állásfoglalás lenni sem Bécs mellett, sem Bécs ellen. (*Zaj a jobb- és a baloldalon.*) Mi tisztán az ország és a közérdek szempontjából beszélünk, úgy, amint mi ezt a közérdeket felfogjuk. (*Zaj a baloldalon. Elnök csenget.*)

És minthogy meggyőződésem az, hogy Magyarország jövője csak akkor lesz biztosítva, csak úgy lesz garantálható, ha mód adatik az összes nemzetiségeknek arra, hogy az államegység fenntartása mellett saját fajukat kulturái és gazdasági téren előmozdítsák . . . (*Felkiáltások a baloldalon: Senki sem akadályozza!*) . . . és minthogy erre egyetlenegy párt programjában sem találunk garanciát, ez tette indokolttá külön szervezkedésünket. (*Helyeslés a közép hátsó padjain. Zaj a baloldalon. Elnök csenget.*)

Az 1867-ik évi kiegyezés megalkotása után is részt vettek a parlamentben nem magyar származású képviselők — ezt nem közjogilag értem —, és akkoriban egyik-másik a Deák-pártnak volt tagja, némelyik pedig a függetlenségi párthoz tartozott, amely akkor nagyon kis számban volt képviselve. Mások még a balközéphez tartoztak. Akkor azonban más szellem uralkodott; akkor nem érvényesült az a sovíniszta felfogás, amelyet ma tapasztalunk. (*Zaj a baloldalon. Elnök csenget.*)

T. képviselőház! Az idő előrehaladottságára tekintettel, fejtegetéseimet bezárva, szükségesnek tartom kijelenteni, hogy nem fogadhatom el a többség felirati javaslatát, hanem csatlakozom a Mihali t. képviselőtársam által beterjesztett felirati javaslatához. (*Helyeslés a közép hátsó padjaiban.*)

Melléklet:

1905 ápr. 28

A függetlenségi sajtó a nemzetiségi képviselők tervezett feliratáról¹

Egyetértés 1905. 117. sz.

A nem magyar ajkúak ügyének csak akkor szentel több figyelmet a nyilvánosság, ha a fórumra bágyasztó csend nehezedik. Mikor a legvékonyabb gravámin is tikkadtan kulcsolja össze szirmait, akkor hirtelen kiterébélyesedik a nemzetiség labodája. Ki cséppel, ki ollóval, ki legyezővel megy azután neki — aszerint, amint egyiknek-másiknak a temperamentuma diktálja. A cséplés, nyesés vagy hűsítgetés azután addig tart, amíg valamilyen frissebb szellő el nem fújja az egész fantomot. Új igazságot ezzel nem állapítottunk meg; sőt egy nagyon régít ismételtünk csak — mégsem riadozunk az egyhangúság szemrehányásától. Akképpen vélekedünk ugyanis, hogy az oláh sajtóból néhány hét előtt kicsapódott diszkusszió, amely Bécsnek tanácsokat osztott magyar konfliktus esetére: van akkora fontosságú, mint egy német klerikális újság Galgótzty-szenzációja. Képzeljék el! Magyar területen, magyar lapokban — ha nem is magyar nyelven — afölött vitatkoztak, hogy ha bekövetkezik a sokat emlegetett Magyarországra való masirozás, mikor lépjenek akcióba a nemzetiségek, és milyen taktikát alkalmazzanak ebben az esetben. Az akcióba való lépés, természetesen, nem mellettünk történék.

S ez a disputa csaknem észrevétlenül suhant tova; attól a zajtól, amelyet a koalíció tömörsége felett való öröm támasztott, senki sem hallotta, hogy az erdélyi havasok tövében Janku szellemét költögetik. Ne higgyék, hogy túlságos fontosságot tulajdonítunk néhány hirlapi cikknek; jól tudjuk,

¹ A közlemény címe: *A nemzetiségek* (Vö. C irat).

hogy a mócok ezrei még nem indulnak meg holnap a bércek lejtőiről, hogy a császár zászlójára fel-
esküdjenek. De valamint felesleges a falnak menni néhány megvadult oláh hallucinációjától: éppen
olyan felesleges az abszolút közömbösség is. Ennek a hallucinációnak — bármennyire lázas legyen
is — az idegszálai elvezetnek addig a hatalmas katlanig, amelyikben a nemzetiségi szenvedelem
— most! — nyugszik. Tehát hír a realitás halavány látszatával, míg ugyanezt a Galgóczy-mesékről
nem lehet elmondani. Mégis a Galgóczy-csuda három napnál tovább tartott, míg a nemzetiségek kér-
dését még az a szimptóma sem tudta a színre hajtani. Az ajtó előtt kellett rostokolnia mindaddig,
míg az utolsó statisztika is ki nem ejtette a végszót.

Néhány nap múlva megindul a fölrirati vita. A koalíció fölrirata olyan, hogy még a szabadelvű
párt sem tagadhatja meg tőle az aláírását. Azt mondhatnók tehát, hogy az egész magyar parlament
szól egy szájából a királyhoz — ha közbe nem sikoltanának a nemzetiségek. A nemzetiségi képviselők
külön fölriratot készítenek a Ház elé terjeszteni: azzal, amelyikben a magyar nemzet kívánságai van-
nak megrajzolva, azzal ők nincsenek megalégedve. Fölriratuk homlokán ugyan már most ott csillog a
papírkosár bélyege; de hiszen nem is az a lényeges, hogy milyen célokra fogják fölhasználni azt a né-
hány ív papirost! A lényeges az, hogy a nemzetiségek törvényes képviselői a fölriratba csimpaszkodva
fogják fölhasználni az első alkalmat, hogy különleges céljaikat dárdahegyre szúrják. Ezt az alkalmat
egyszersmind a nyilvánosság is megragadja, és alkalmasint kissé bámészkodva fogja nézni a nemzeti-
iségi kérdést. Rég látta, rég foglalkozott vele, de azért rá fog ösmerni, mert arcvonásai nem változ-
tak meg.

Ebből azonban valahogy azt ne következtessék, hogy e régi témának még mindig a régi fegyvere-
ket kell szegeznie. Minden magyar ember érzi, hogy a nemzetiségi kérdést — ha egyszerre megoldani
nem is, mert hát ezt nem lehet csak úgy sundán-bundán nyélbe ütni — más oldalról kell megfogni,
mint ahogy ezt eddig cselekedték; közelebb kell hozzája férközni, s lódtítani kell rajta egyet, hogy
mostani tespedéséből kijusson, mert a tespedésben a „kérdés” hizik és hatalmas csápokat ereszt ki
magából.

A kezdet kezdete az legyen, hogy a mostani állapot szűnjön meg. Nem szabad tűrni azokat a fél-
helyzeteket, amelyek a magyar állam testén csak sorvadási felületeket támasztanak, míg a „kérdést”
kitágítják és izmait megedzik. Bármennyire is tele legyen az eljövendő kormány paksamétája köz-
jogi dolgokkal, a nemzetiségi kérdéstről megfeledeznie nem szabad. Első lépéseinél fogja különben
tapasztalni, hogy a nemzetiségi kérdésnek nem egy közjogi kérdést kell megelőznie; mert a nemzeti-
iségi kérdés olyan, mint az útra szórt szerbtövis, amely a legsimább országutat is járhatatlanná teheti.
El kell takarítani az útból már csak azért is, hogy a járás-kelés szabadabb legyen. Frázis vagy for-
mula szőnyeggel betakarni ezeket a töviseket: semmit sem ér. Az ilyfajta szőnyegek gyorsan kopnak
és kilyukadnak.

A fölrirati vita folyamán hátán alkalmasint ott fognak úszni a nemzetiségi bárkák is. Meg kell
őket közelíteni nyíltan, hátsó gondolatok nélkül, a magyar állam lobogója alatt . . . Egyszer s minden-
korra ki kell tekerni a nyakukat azoknak a szólalomoknak, amelyek „a magyar állam felsőbbbségéről”
szólanak. Elismerik a magyar államot, de csak úgy, ha megengedné a talaj előkészítését. Ezt a talajt
kerítse hatalmába a nemzet, mégpedig olyan valósággal, hogy ott híre-tudta nélkül semmi meg ne
történhessék.